22/03/2019 – ICC, Gent

40STE VVL CONGRES

ABSTRACTS

VOORDRACHTEN
ABSTRACTS
VOORMIDDAG

VVL

Michèle Kaufmann-Meyer
CPLOL

CPLOL yesterday and today: the evolution of a profession across time and frontiers.

1988 … speech and language therapists across Europe have been getting together in professional associations from different countries following one and the same goal: stand together for the profession and help it to grow and develop towards a recognised scientific field. French, German, Italian, Greek, Danish, British, Spanish, Luxemburger and Belgian (VVL and UPLF) associations gathered educated colleagues to exchange and discuss their issues, projects and ideas. They created CPLOL and laid the ground to a big network being the voice of European Speech and Language Therapists.

2019 … in those 31 years, CPLOL, has evolved as the European umbrella organisation of SLTs. Not only did it grow to represent 31 member associations and about 80 000 of their members, but it has gotten a recognition, has taken its place as representative of the SLT community, defending their rights and needs.

The similarities and differences between countries draw an eclectic and colourful picture of this community and constitute both a challenge and an opportunity for the people involved.

Many factors influence the future of our profession and the organisation stays open and aware to follow its aims and objectives and to promote excellency for the benefit of their clients.

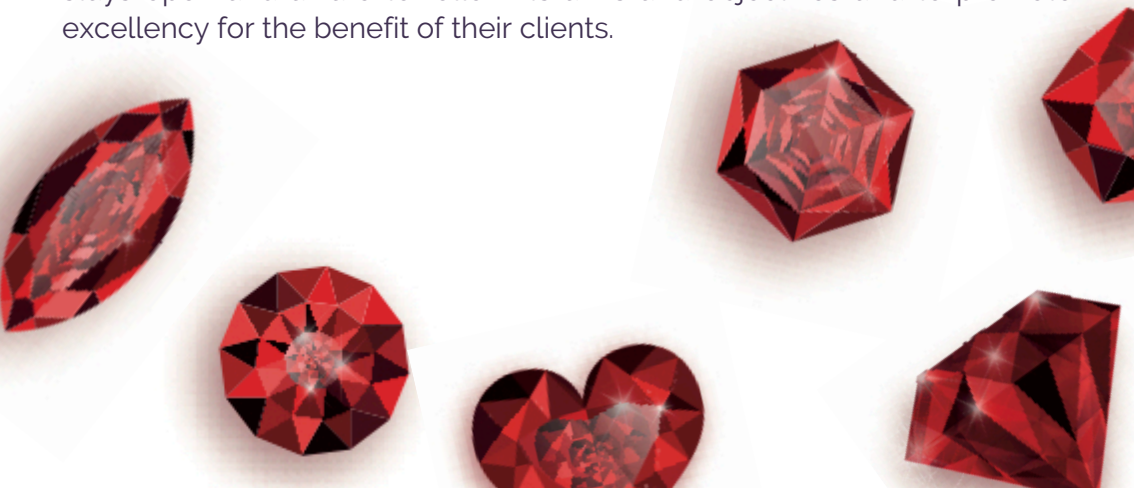

Neeltje van den Bedem
Universiteit Leiden, Koninklijke Kentalis

De invloed van TOS op de sociaal-emotionele ontwikkeling: problemen, oorzaken en oplossingen.

Kinderen met TOS hebben meer sociaal-emotionele problemen dan kinderen zonder TOS. In deze lezing wordt een overzicht gegeven van de problemen die kinderen en jongeren met TOS vaak ervaren en wat belangrijke risico en beschermende factoren zijn hiervoor. Longitudinale studies laten zien dat de ernst van de taalproblemen niet sterk samenhangt met de ernst van de sociaal-emotionele problemen van kinderen met TOS. Dit is een verrassend gegeven, wat betekent dat als we in interventies alleen de taalontwikkeling versterken, dit onvoldoende is om sociaal-emotionele problemen te voorkomen en te beperken.
Taalproblemen hebben namelijk ook indirecte gevolgen: door taalproblemen hebben kinderen met TOS minder sociale interacties en kunnen zij minder leren van sociale interacties. Hierdoor missen kinderen belangrijke leermomenten om inzicht te krijgen in hun eigen en andermans emoties en om te leren emoties te reguleren en sociaal gepast te uiten (emotionele competentie). Deze problemen in emotionele competentie zijn vervolgens belangrijke risiscofactoren voor het ontstaan van sociale en gedragsproblemen. Daarom is het belangrijk kinderen met TOS van jongs af aan te ondersteunen in de ontwikkeling van emotionele competentie. Deze lezing geeft handvatten hoe emotionele competentie versterkt kan worden bij kinderen met TOS aan de hand van tips van kinderen, ouders en professionals.

LEERRESULTATEN

- Kennis opdoen over de sociaal-emotionele problemen van kinderen met TOS.
- Inzicht verwerven in directe en indrecte gevolgen van TOS op de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Concrete handvatten krijgen om de emotionele competentie van kinderen met TOS te versterken.
- Reflecteren op eigen (taal)aanbod en de verwachtingen van kinderen met TOS.

Charlotte Mostaert
Thomas More hogeschool Antwerpen

Misdiagnoses vermijden bij meertalige kinderen.

De huidige samenleving verandert snel en is steeds meer divers. Superdiversiteit is de nieuwe norm. In de logopedische praktijk vertaalt zich dat onder meer in een toenemend aantal meertalige cliënten. Meertalige kinderen met taalproblemen maken een belangrijk deel van hen uit. De helft van de Vlaamse logopedisten onderzoekt deze kinderen op dezelfde wijze als eentalige kinderen. Vaardigheden in de moedertaal van de kinderen worden vaak niet nagegaan. Als belangrijkste redenen geven de logopedisten een gebrek aan tools aan en een beperkte kennis van de verschillende moedertalen. Toch is diagnostisch onderzoek in alle talen nodig om een juiste diagnose te stellen.
In deze lezing scheppen we een kader voor taaldiagnostiek bij meertalige kinderen. We verkennen de mogelijkheden voor moedertaalonderzoek en staven deze met bestaande wetenschappelijke evidentie. Hierbij is de link naar de praktijk nooit veraf.

LEERRESULTATEN

- Valkuilen kennen van eentalig Nederlandstalig onderzoek.
- Weten hoe moedertaalonderzoek in de praktijk aan te pakken.
- Diagnostische keuzes kunnen maken op basis van wetenschappelijke evidentie.

Arnaud Szmalec
Université Catholique de Louvain, Universiteit Gent

Dyslexie: een wetenschappelijke stand van zaken.

Tijdens de voordracht zal een overzicht gegeven worden van de meest recente bevindingen in het nationaal en internationaal cognitief neurowetenschappelijk onderzoek naar dyslexie. Wat is dyslexie en hoe onderscheidt het zich van normale achterstanden in het verwerven van geschreven taal? Hoe wordt dyslexie vastgesteld? Welke biologische, cognitieve en omgevingsfactoren spelen een rol in de ontstaans-geschiedenis van dyslexie? Wat maakt ons alfabetisch schrift zo moeilijk voor het menselijk brein om aan te leren en bijgevolg zo gevoelig voor leesproblemen. Wat zijn tegenwoordig de dominante wetenschappelijke theorieën over dyslexie en haar aanverwante stoornissen (vb. dysorthografie of dyscalculie)? Wat leren ons deze wetenschappelijke inzichten met betrekking tot de verschillende leesmethoden die in het onderwijs (kunnen) gebruikt worden? Hoe kunnen deze recente wetenschappelijke bevindingen ingezet worden in de logopedische praktijk? Hoe positioneert de wetenschap zich in recente maatschappelijke evoluties die ook relevant zijn in de context van leesonderwijs en dyslexie, zoals bijvoorbeeld de sterke toename van meertaligheid en de opkomst van immersie onderwijs. Het behandelen van deze en andere vragen zal het mogelijk maken voor het publiek om hun kennis en expertise omtrent dyslexie te actualiseren en een brug te slaan naar meer concrete, praktijkgerichte vraagstellingen waar de logopedie anno 2019 wordt mee geconfronteerd.

LEERRESULTATEN

- Actualiseren van theoretische kennis omtrent oorza(a)k(en) dyslexie en aanverwante stoornissen.
- Actualiseren van kennis omtrent het aanleren van geschreven taal via alfabetisch schrift.
- Kennisname van actuele maatschappelijke vraagstellingen omtrent leesonderwijs en dyslexie.
- Nadenken over implicaties van recente wetenschappelijke inzichten voor de klinische, logopedische praktijk.

Liesbet De Kerf
Psychologenpraktijk Kriekelaar

Intelligentieonderzoek: van CHC tot WISC-V.

Logopedisten krijgen veel verslagen van intelligentieonderzoek onder ogen. Deze resultaten interpreteren en hiermee aan de slag gaan, is niet evident. Nochtans kan een intelligentieonderzoek veel meer betekenen dan louter noodzakelijke informatie voor terugbetaling. Naast de non-verbale intelligentietesten en de Wechslerschalen (bijvoorbeeld WISC-III), maakte de voorbije jaren het CHC-model (Caroll-Horn-Cattell) opmars. Recent werd ook een nieuwe versie van de Wechsler intelligentietest uitgebracht, de WISC-V. We bespreken de opbouw van de WISC-V, gelinkt aan het CHC-model. We belichten de mogelijkheden en beperkingen in het kader van diagnostiek naar leerstoornissen. Daarnaast tonen we aan hoe een goede interpretatie van de resultaten een meerwaarde kan zijn in verdere diagnostiek en begeleiding in de logopedische praktijk.

LEERRESULTATEN

- Kennen van verschillende indexen/brede cognitieve vaardigheden van WISC-V en zicht hebben op meetpretentie ervan.
- Kunnen omschrijven wat de meerwaarde van intelligentieonderzoek kan zijn voor logopedische praktijk.
- Kennis hebben om verslagen van eigen cliënten te interpreteren en op basis hiervan tips voor eigen praktijk kunnen genereren.
- Kunnen aangeven van rol van intelligentieonderzoek in diagnostiek van leerstoornissen, complementair aan het logopedisch onderzoek.

Astrid van Wieringen
Katholieke Universiteit Leuven

LUISTER: een duurzaam en gepersonaliseerd gehoorrevalidatieschema.

Het voornaamste doel van LUISTER is om de communicatie van volwassenen en kinderen met verschillende graden van gehoorverlies te optimaliseren met behulp van een duurzaam, gepersonaliseerd gehoorrevalidatieschema op een tablet. LUISTER omvat verschillende tests, vragenlijsten en auditieve trainingstaken, en moet de gebruiker in staat stellen om zelf zijn/haar auditieve capaciteiten te ontwikkelen. De afgelopen twee jaar is het e-health platform ontwikkeld voor gehoorrevalidatie met als belangrijkste componenten 'evaluatie', 'training' en 'counseling'. Verschillende taken zijn geïmplementeerd en ook aangepast aan de beperktere aandachtsspanne van kinderen. LUISTER maakt het mogelijk om de effectiviteit en efficiëntie van de verschillende gehoorrevalidatietaken grondig te valideren in klinische trials met controlegroepen. Dit zal leiden tot het bepalen van de factoren die verantwoordelijk zijn voor een goede gehoorrevaldidatie, zoals bijvoorbeeld trainingsduur, type fouten, etc. en het opstellen van verbeterde richtlijnen voor klinische gehoorrevalidatie. Aan het einde van project wordt LUISTER gratis ter beschikking gesteld. Het onderzoek wordt gefinancierd door het FWO (TBM _T002216N).

LEERRESULTATEN

- Inzicht krijgen in verschillende aspecten van gehoorrevalidatie.
- Inzicht krijgen in kind-gerelateerde factoren bij evaluatie en training.
- Erkennen welke factoren belangrijk zijn bij onderzoek naar effectiviteit.

Griet Mertens
Universitair Ziekenhuis Antwerpen, Universiteit Antwerpen

Versnelde cognitieve achteruitgang in ernstig slechthorende ouderen: cochleaire implantatie to the rescue?

Study aim. To gain insight into the complexity of cognitive functioning in severely to profoundly hearing-impaired older adults with a Cochlear Implant (CI). *Research questions*. How to assess cognition in hearing-impaired individuals? How does cognition evolve in older adults after cochlear implantation? *Methods.* The current status of the literature concerning the cognitive outcomes after cochlear implantation in older adults was collected, summarized and critically assessed. It is against this background that a cognitive assessment tool to measure cognition in hearing-impaired individuals was developed: the Repeatable Battery for the Assessment of Neuropsychological Status for Hearing-impaired individuals (RBANS-H). Using the RBANS-H in a prospective longitudinal study design, cognition, speech intelligibility and quality of life were assessed in 20 CI recipients up to one year after implantation. *Results*. By providing bimodal (i.e. simultaneous visual and auditory) presentation of the instructions, the RBANS-H was found to be a useful cognitive assessment tool to investigate the cognitive profile of older hearing impaired individuals. Cognitive functioning after one year of CI usage significantly increased, compared to the preoperative performances. This increase in overall cognition was mainly attributable to significant increases in immediate and delayed memory.

LEERRESULTATEN

- Inzicht krijgen in de invloed van gehoorverlies op cognitie bij ouderen.
- Inzicht krijgen in de manier waarop cognitie getest kan worden bij slechthorende ouderen.
- De invloed erkennen van cochleaire implantatie op versnelde cognitieve achteruitgang bij slechthorende ouderen.

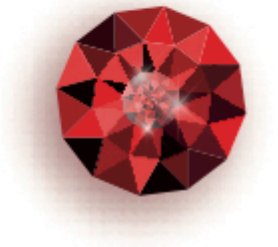

Sessie 4V (10u40-12u40)
Moderator: Ronny Boey

STOTTEREN

Ronny Boey
Universiteit Antwerpen, CIOOS

Inzichten in de hersenwerking en gedragsneurologie en het nut voor de klinische praktijk bij stotteren.

In deze voordracht wordt stilgestaan op de kennis die research aanlevert op het gebied van hersenstructuren en -werking bij stotteren vergeleken met niet-stotteren. Tezamen met informatie over de neurale correlaten van gedrag en inzichten uit de sociaal-cognitieve gedragstherapie laat de kennis toe om het klinisch onderzoek en de behandelingen bij stotteren te onderbouwen.

Concreet worden onder andere de volgende vragen beantwoord. Wat is het verband tussen de gegevens over breinresearch, het typische van stottermomenten en uitlokkende factoren? Waarom ontstaat stotteren relatief veel –namelijk bij 3% van de pasgeborenen– en runt het familiaal? Wat leren specifieke breinnetwerken ons over het ontstaan van bijkomende gedragscomponenten inz. de functie van frontaal-limbische netwerken en de rol van de amygdala. Hoe werkt het herstel van stotteren met of zonder behandeling? Waarom bekomt men een grotere heterogeniteit qua resultaten op allerlei motorische, sensorische, verbale en non-verbale proeven in een stotterende subpopulatie?

De voordracht illustreert bovendien het nut en de noodzaak van de multidisciplinaire opleiding van de logopedist om uit de soms weinig klinische relevant lijkende research toch onderbouwd klinisch handelen te kunnen puren.

LEERRESULTATEN

- Kennis nemen van de essentiële gegevens over de hersenstructuren, netwerken en -werking bij stotteren versus niet-stotteren.
- Leren over de relatie tussen de kennis van de hersenwerking en gedragsneurologie met de etiologie en fenomenologie van stotteren en stottergedragingen.
- Het verband zien tussen de voorgaande kennis en gegevens voor het klinisch onderzoek en behandeling bij stotteren.

Helena Deman, Floor Vandecruys, Nele Baerts, Sofie Timmermans, Stefan Sunaert en Marjolein Verly
Katholieke Universiteit Leuven

Myelinisatie bij jonge stotterende kinderen.

Hoewel de neurowetenschap tot op vandaag nog geen alomvattende biomarker voor stotteren heeft gevonden, bieden beeldvormingsstudies evidentie voor zowel structurele als functionele afwijkingen in de hersenen van kinderen die stotteren. Een differentiële maturatie van de hersenen start reeds tijdens de zwangerschap. In het UZ Leuven namen we de relatie onder de loep tussen stotterernst, taalvaardigheid en structurele neuroconnectiviteit bij jonge kinderen. Tijdens deze voordracht worden opmerkelijke bevindingen uit huidige MRI-studies en eerder onderzoek gelinkt aan implicaties voor de therapie.

LEERRESULTATEN

- Inzicht verwerven in de structurele verschillen in de hersenen tussen kinderen die stotteren en kinderen die niet stotteren.
- Inzicht verwerven in de relatie tussen stotterernst, taalvaardigheid en de talige witte stofbanen bij kinderen die stotteren.
- Kennis maken met de implicaties van neurologisch onderzoek voor diagnostiek en therapie bij kinderen.

Marjan Cosyns
Logopediepraktijk Marjan Cosyns, Universiteit Gent, Sciensano Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid

Articulatiesnelheid meten: een praktische benadering.

Spreek- en articulatiesnelheid zijn belangrijke parameters in de logopedie. Articulatiesnelheid wordt gemeten als het aantal 'vloeiende' taaleenheden (woorden, syllaben, …) per tijdseenheid (minuut, seconde, …). Dergelijke meting omvat doorgaans een manipulatie van het spraakstaal waarbij alle onvloeiendheden worden verwijderd en is een tijdrovende, weinig praktische bezigheid. Van Zaalen-op 't Hof, Wijnen, en De Jonckere (2009) stelden een alternatieve benadering voor genaamd "Mean Articulatory Rate (MAR)". De MAR wordt gedefinieerd als het gemiddelde van vijf snelheidsmetingen in minimaal 10 tot maximaal 20 opeenvolgende lettergrepen van perceptueel vloeiende spraak zonder pauzes. Gezien de MAR zich beperkt tot 5 uitingen en onvloeiendheden niet moeten verwijderd worden, lijkt dit een efficiëntere methode om articulatie-snelheid te meten. Deze presentatie gaat in op de klinische toepassing van de MAR.

LEERRESULTATEN

- Kunnen omschrijven wat spreek- en articulatiesnelheid inhoudt en het verschil kunnen duiden.
- Kennis hebben van hoe articulatiesnelheid doorgaans wordt gemeten.
- Kunnen beschrijven van de alternatieve MAR benadering.
- Inzicht hebben in hoe de MAR methode kan aangewend worden in de klinische praktijk.

Sessie 5V (10u40-12u40)
Moderator: Anne-Sophie Beeckman

SLIKSTOORNISSEN

Barbara Janssens
Universitair Ziekenhuis Gent, tandartsenpraktijk Liedent

Wat een logopedist moet weten over mondzorg bij ouderen.

Zorgafhankelijke ouderen hebben in Vlaanderen over het algemeen een heel erg slechte mondgezondheid. Risicofactoren die kunnen resulteren in een slechte mondgezondheid zijn fysieke en cognitieve achteruitgang waardoor mondhygiëne niet meer adequaat wordt uitgevoerd, een mondonvriendelijk voedingspatroon, polyfarmacie en een complexe, moeilijk te onderhouden situatie in de mond. Veel van deze ouderen komen in contact met de logopedist omwille van slikstoornissen.
Aangezien een slechte mondgezondheid kan bijdragen aan deze slikstoornissen en één van de risicofactoren is voor aspiratiepneumonie, is het belangrijk dat de logopedist in staat is om de mondgezondheid te screenen, door te verwijzen indien nodig en ook de gepaste mond-hygiëne-instructies te geven.

LEERRESULTATEN

- Kennen van de normale anatomie.
- Herkennen van de voornaamste pathologie in de mond.
- Kennen van het belang van mondgezondheid voor algemene gezondheid.
- Kennen van de juiste mondhygiëne-instructies voor elke situatie in de mond.

Ingeborg Simpelaere
VIVES hogeschool Brugge, AZ Delta Menen

Bijdrage van de logopedist aan de mondzorg.

Het belang van een goede mondgezondheid is reeds lang erkend door logopedisten, die tijdens een klinisch logopedisch slikonderzoek de motorische en sensorische functie van orale structuren evalueren. Vanuit hun professionele kennis over de orale anatomie en fysiologie, schenken ze in het bijzonder aandacht aan mondgezondheid en dentitie. Zeker in het kader van preventie van aspiratiepneumonie bij personen met dysfagie, is mondzorg essentieel. Een multidisciplinaire benadering is dan ook gewenst om de kwaliteit van mondzorg te verhogen. Deze sessie gaat in op de rol van de logopedist in mondzorg. De focus ligt vooral op het screenen van de mondgezondheid als onderdeel van mondzorg.

LEERRESULTATEN

- Inzicht verwerven in de wijze waarop de logopedist kan bijdragen aan mondzorg door sensibiliseren en detecteren.
- Leren kennen van een voorbeeld van een instrument voor het screenen van mondgezondheid.
- Nadenken over het systematisch implementeren van een screening van mondgezondheid in een logopedisch slikonderzoek.

Jan Vanderwegen
Thomas More hogeschool Antwerpen, UMC Sint-Pieter Brussel, International Dysphagia Diet Standardization Initiative

Ademhaling & slikken: who's afraid of EMST?

Een effectieve hoest vormt de laatste verdediging die het lichaam heeft om vreemd materiaal (zoals voeding en speeksel) uit het fragiele longweefsel te houden. Het meten van de hoestkracht kan dan ook als een verlengstuk van de diagnostiek bij slikproblemen gezien worden en biedt hiernaast ook therapeutische mogelijkheden. Hoestkrachttraining verbetert echter niet alleen het hoesten, maar ook slikken! Deze voordracht biedt u de nodige achtergrond om expiratory muscle strength training (EMST) te leren gebruiken.

LEERRESULTATEN

- Inzicht verwerven in het belang van hoestkracht.
- Onderkennen van de relatie tussen dysfagie en hoestkracht.
- Handelen op basis van evidentie.

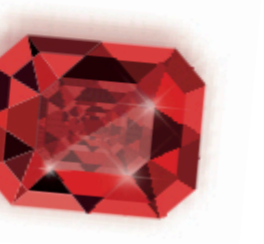

Sessie 6V (10u40-12u40)
Moderator: Chris De Bal

LOGOPEDISCHE AANGELEGENHEDEN BIJ VERSTANDELIJKE BEPERKINGEN

VVL

Ben Schouten
vzw Stijn, Katholieke Universiteit Leuven

Het visueel functioneren van personen met een ernstige of diepe verstandelijke beperking.

vzw Stijn onderzocht in samenwerking met KU Leuven (Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek) de kennis van professionelen over gezichtsproblemen bij personen met ernstige meervoudige beperkingen (EMB). De resultaten van dit onderzoek worden kort toegelicht alsook hoe de organisatie er verder mee aan de slag is gegaan. Er wordt ingegaan op hoe gezichtsproblemen bij personen met EMB kunnen onderzocht worden en hoe technologische ontwikkelingen zoals 'eye tracking' (het meten van oogbewegingen) hier in de toekomst bij zouden kunnen helpen. We geven een aantal voorbeelden van wat personen met ernstige verstandelijke beperkingen ons (zouden) kunnen vertellen met hun ogen.

LEERRESULTATEN

- Bewust worden van hoe vaak visuele problemen voorkomen bij personen met ernstige verstandelijke beperkingen.
- Een goed idee krijgen van hoe visuele problemen bij personen met ernstige verstandelijke beperkingen kunnen onderzocht worden.
- Bewust worden van de mogelijkheden van eye tracking.

LOGOPEDISCHE AANGELEGENHEDEN BIJ VERSTANDELIJKE BEPERKINGEN

Jarymke Maljaars
Katholieke Universiteit Leuven

Ondersteunende communicatie voor kinderen, jongeren en volwassenen met een verstandelijke beperking en autisme: hoe en waarom?

Kinderen, jongeren en volwassenen met een verstandelijke beperking en ASS hebben vaak ernstige communicatieproblemen. Als iemand niet (voldoende) kan communiceren via gesproken taal, is aangepaste communicatie nodig. Maar wat is nodig om tot de juiste aanpassingen te komen? Wat zijn de mogelijkheden en de beperkingen?
In de praktijk wordt vaak gebruik gemaakt van de ComVoor of de ComVoor-V (aangepaste versie voor personen met een bijkomende visuele beperking) om te bepalen hoe we de ondersteunende communicatie kunnen vormgeven en welke hulpmiddelen we kunnen inzetten voor deze doelgroep. Op basis van de afname van de ComVoor(-V) en aanvullende informatie kunnen we een geïndividualiseerd communicatieplan opstellen. Dit houdt in dat bijvoorbeeld de overgangen van de ene naar de andere activiteit, de stappen binnen een bepaalde activiteit en het maken van keuzes op maat worden verduidelijkt.
In deze lezing lichten we het traject van diagnostiek tot interventie op het vlak van ondersteunende communicatie toe aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden. Ook gaan we in op ons onderzoek naar de effectiviteit van deze interventies.

LEERRESULTATEN

- Verkrijgen van inzicht in de toepasbaarheid van de ComVoor(-V).
- Gebruiken van ondersteunende communicatie op verschillende niveaus van betekenisverlening.
- Inzien van de voorwaarden, knelpunten en meerwaarde van het gebruik van ondersteunende communicatie.

STEMSTOORNISSEN ... COMBINING THE BEST FROM SCIENCE AND CLINICAL PRACTICE IN VOICE CARE

Iris Meersman, Kim Bettens, Evelien D'haeseleer en Kristiane Van Lierde
Universiteit Gent, Universitair Ziekenhuis Gent

De behandeling van functionele dysfonie: waar staan we nu?

De directe en indirecte behandeling van functionele stemstoornissen berust op een combinatie van globale en specifieke stemtechnische strategieën. Een duiding van deze concepten en een relatie tussen de evidence-based behandelingsstrategieën en het type van stemstoornis wordt belicht in relatie tot de dosering, de duur en de aard van de therapie. Het aspect van drop-out, de beleving van de therapie door de patiënt en de motivatiestijl van de logopedist verdient ook de nodige aandacht. De vocale levenskwaliteit van de patiënt wordt hierin steeds benaderd. Ook de impact van stemtherapeutische benaderingen als mogelijke onderhoudsbehandeling bij gerevalideerde/normale stemmen komt aan bod. De inhoud van deze presentatie wordt gekaderd binnen het groeiproces van een klinisch vraagstuk naar de uitwerking van een wetenschappelijk protocol tot de implementatie in de stempraktijk.

LEERRESULTATEN

- Kennen van korte en lange-termijn effect van verschillende behandelingsstrategieën bij normale stemmen en functionele stemstoornissen op stemkwaliteit.
- Onderkennen dat dosering, duur en aard van de stemtherapie hebben een relatie hebben met vocale levenskwaliteit, drop-out en de beleving van de therapie.
- Onderkennen dat motivatiestijl van de logopedist tijdens de therapie een rol speelt bij de behoeftebevrediging van de patiënt.
- Onderkennen dat bestaande recente wetenschappelijke literatuur kan de evidence-based behandeling van een functionele stemstoornis sturen.

STEMSTOORNISSEN ... COMBINING THE BEST FROM SCIENCE AND CLINICAL PRACTICE IN VOICE CARE

Dominique Morsomme
University of Liège, CHU Liège

When the most important working tool is impaired: dysphonia among teachers.

Once graduated from University, teachers' vocal load will double upon the beginning of their career. Their training does not sufficiently prepare teachers for the vocal demands that come with long teaching hours at schools. The first three years of a teacher's career represent a critical period in terms of vocal resistance. Teachers face three challenges for which a powerful voice is essential: (1) management of the class, (2) transmission of knowledge, persuasiveness and (3) intelligibility in noisy environments. Nevertheless, teachers who develop voice disorders often hesitate to seek professional help. They might think that it is normal to have a hoarse voice at the end of a teaching week. They might even convince themselves that hoarseness is a sign of effective teaching practice. But untreated voice problems increase the risk of vocal fold lesions. Once a teacher is diagnosed with a voice disorder, we differentiate between vocal misuse and vocal overuse. In case of misuse, vocal motor behaviour will be analysed in order to understand the dysfunctional phonation patterns causing the problem. In case of overuse, the degree of the teacher's vocal resistance will be thoroughly analyzed. Guided by the speech-language pathologist / vocologist, the teacher explores his/her vocal capacity, recognizes its limits, and learns to use his precious tool in a healthy manner.

LEERRESULTATEN

- To dispel some of the false ideas expressed about voice and teaching.
- To differentiate misuse from overuse.
- To know about dosimetry and how biofeedback technology can help us.
- To know how to deal with noise in classroom and the dysphonic voice of the teacher.

NEUROGENE COMMUNICATIESTOORNISSEN: COMPLEXE ZORGVRAGEN EN PRAKTISCHE IMPLEMENTATIES

Ingrid Theunkens
Revalidatie & MS centrum Overpelt

Revalidatietraject bij permanent vegetatieve status en minimaal responsieve status (PVS/MRS).

Het zorgtraject van een comapatiënt start in de regel in een algemeen ziekenhuis. Vervolgens vindt tijdens de ontwaakperiode een gespecialiseerde multidisciplinaire revalidatie en reactivering plaats in een expertisecentrum voor comapatiënten. De revalidatievatbaarheid van comapatiënten wordt in hoge mate bepaald door de bewustzijnsgraad, leervermogen, inzet en motivatie van de patiënt. Deze groep van patiënten heeft nood aan revalidatie in een ander ritme. Dit noemen we een pre-revalidatieprogramma waar de nadruk ligt op het verhogen van het bewustzijnsniveau, preventie van medische complicaties en voorlichting en ondersteuning van de familie en omgeving van de patiënt. Een nauwe samenwerking tussen de verschillende leden van het team staat garant voor een goede afstemming van de verschillende disciplines en een continue evaluatie van de totaaltoestand. Welke rol kan de logopediste opnemen binnen dit team en het proces van basale stimulatie.

LEERRESULTATEN

- Weten wat basale stimulatie is.
- Hebben van duidelijkheid over de rol van logopediste in het coma-team.
- Beschikken over theoretische achtergrond in coma.
- Beschikken over praktische tips die je onmiddellijk kan inzetten in je dagelijkse werking.
- Hebben van betere samenwerking tussen de leden van een coma-team.

NEUROGENE COMMUNICATIESTOORNISSEN: COMPLEXE ZORGVRAGEN EN PRAKTISCHE IMPLEMENTATIES

Gertie Vanhoof
Revalidatiecentrum Campus Pellenberg

Diagnose Locked In Syndroom (LIS): logopedische revalidatietrajecten anno 2019 met een blik op actuele ontwikkelingen binnen BC/BM interfaces.

Hét 'Locked In' Syndroom bestaat niet. Anno 2019 wordt zowel bij acute als progressieve ziektebeelden de diagnose LIS (h)erkend. Ongetwijfeld is het deze evolutie die vormgeeft aan een gevarieerde kijk op revalideren met aandacht voor het individu. Van de meest acute setting binnen intensieve zorgeenheden tot de chronische zorg in thuissetting of andere woon- en zorgvormen versus de persoon met de diagnose LIS in het eindstadium van een progressieve neurologische aandoening: slikvermogen en communicatie vormen de kern van de logopedisch-therapeutische doelstellingen. Denk- en doemodellen (bijvoorbeeld CP², UZ Leuven, 2017) met een hoog inter- tot transdisciplinair karakter worden geduid aan de hand van casuïstiek.
Wachttijden op beslissingen van overheid (VAPH) bij OC, experimenteel wetenschappelijk onderzoek binnen ondersteunde communicatie met brain computer/brain machine interfaces horen al meerdere jaren tot de wereld van leven met de gevolgen van een LIS. De erkenning van LIS als een volwaardige 'stoornis' cfr KB februari 2017 houdt dan ook in dat voor elke persoon met deze diagnose de mogelijkheid geschapen wordt tot kennismaking met nieuwe ontwikkelingen en waar/wanneer mogelijk tot het integreren hiervan in het dagelijks leven. Ter illustratie bieden we een korte kijk op de BCI-projecten binnen KUL/UZLeuven aan.

LEERRESULTATEN

- Kennis van definitie en indeling LIS.
- Inzicht verwerven in de subtypes LIS en hoe dit bepalend is voor het revalidatietraject (individualisering!).
- Kennis hebben van denk- en doemodel(len) bij complexe revalidatievraagstukken: hoe versnel je het traject en hoe comfort-preventie-'pijn'beleid (CP²) in toepassing brengen als basis voor hogere doeleinden.
- Kennis maken met brain computer/brain machine interfaces: wat wil de wetenschapper versus wat is klinisch toepasbaar.
- Kennis maken met het Bieke Wittebolsfonds (geen patiëntenvereniging, maar wat dan wel?).

VOORDRACHTEN ABSTRACTS NAMIDDAG

VVL

Sessie 1N (14u30-16u30)
Moderator: Kirsten Schraeyen

TAALONTWIKKELINGSSTOORNISSEN

VVL

Rob Zwitserlood
Hogeschool Utrecht

Metalinguïstische taaltherapie voor kinderen met een TOS.

De laatste jaren komt er steeds meer belangstelling voor metalinguïstische interventies bij kinderen met TOS. Deze aanpak is echter niet nieuw, maar werd in diverse landen al gebruikt in de jaren '70. Deze interventies focussen meestal op de morfosyntactische problemen van kinderen met TOS en zijn vaak gericht op de wat oudere doelgroep kinderen met TOS. Het idee is dat deze kinderen voldoende leesvaardigheid hebben ontwikkeld, zodat ze voldoende inzicht hebben in de structuur van de taal hebben verworven om er op te kunnen reflecteren. Daardoor zouden ze in staat zijn om via een expliciete manier van aanbieden de grammaticale regels te leren. Alle bekende metalinguïstische interventieprogramma's maken gebruik van diverse vormen van visuele ondersteuning. Wel nieuw is dat er steeds meer interventiestudies gedaan worden om de effectiviteit van deze programma's aan te tonen. Ook maken deze programma's steeds vaker gebruik van digitale middelen om de taaltherapie vorm te geven. Digitale middelen bieden veel mogelijkheden om de behandelingen aantrekkelijk te maken, te loggen en te monitoren. In deze lezing wordt ingegaan op de theoretische achtergronden van metalinguïstische taaltherapie, wordt een overzicht gegeven van beschikbare programma's en worden de meest recente ontwikkelingen op dit gebied besproken.

LEERRESULTATEN

- Kennen van de theoretische achtergrond van metalinguïstische taaltherapie.
- Kennen van beschikbare metalinguïstische therapieprogramma's.
- Kennen van de afwegingen om al of niet metalinguïstische taaltherapie bij kinderen met TOS in te zetten.

Bernadette Vermeij
Nederlandse Stichting voor het Dove en Slechthorende Kind, NSDSK Amsterdam

Inzicht in effectiviteit van vroegbehandeling aan peuters met een taalontwikkelingsstoornis.

Een taalontwikkelingsstoornis (TOS) op jonge leeftijd kan grote gevolgen hebben voor zowel het kind als zijn omgeving. Communicatie tussen ouder en kind is verstoord, wat kan resulteren in frustratie bij zowel ouder als kind. Zo vertonen peuters met TOS vaker gedragsproblemen in vergelijking met kinderen zonder TOS. Tevens zijn er aanwijzingen dat de ouders meer stress ervaren.
Interventie voor deze kinderen start in Nederland al met 2 of 3 jaar. We weten echter nog weinig over het effect hiervan. Eerder onderzoek gaf aanwijzingen dat de taalinterventie effectief lijkt te zijn. Dit onderzoek is een samenwerking tussen de NSDSK te Amsterdam en de Radboud Universiteit Nijmegen. Binnen dit onderzoek worden van 185 peuters met TOS, die een behandelgroep van de NSDSK hebben bezocht, testgegevens over de taalontwikkeling, gedrag en ouderlijke stress bij start en vertrek behandeling vergeleken.

LEERRESULTATEN

- Inzicht verwerven in de inhoud van de behandeling aan peuters met TOS in Nederland.
- Inzicht hebben in de ontwikkeling van taaldomeinen, gedrag en ouderlijke stress bij peuters met TOS tijdens de behandeling.
- Inzicht hebben in de relaties tussen taaldomeinen, gedrag en ouderlijke stress bij peuters met TOS bij aanvang van de behandeling.

Sessie 2N (14u30-16u30)

Moderatoren: Ruth Vanderswalmen en Liesbeth Van den Eynden

DYSLEXIE

Anny Cooreman
Eureka Leuven

Zelfbeeld en competentiegevoel bij leerlingen met leerstoornissen. Pistes voor aanpak in de dagelijkse praktijk.

Een laag zelfbeeld is een zorg voor ouders, leerkrachten en begeleiders van leerlingen met leerstoornissen (LD-studenten). LD-studenten schamen zich voor hun schoolse falen. Ze kunnen niet of niet vlot wat de school en hun omgeving van hen verwacht en vallen al vroegtijdig uit bij AVI-lezen of tafels. Het leidt bij een aantal onder hen tot effecten die nauw aansluiten bij effecten van langdurig trauma.
Eureka zet al jaren in op het ontwikkelen van een realistisch zelfbeeld bij LS-studenten. Autonomie, betrokkenheid en competentie zijn hierbij drie centrale concepten. De coach (ouder, leerkracht, professionele begeleider) leert zich misbaar op te stellen in functie van een toenemende autonomie bij de LD-student. Bovendien bevordert de coach de strategieën die de leerlingen inzetten om te komen tot een voldoende competentiegevoel én -niveau. Dit gebeurt in nauwe wisselwerking tussen schoolse verwachtingen en eigen kunnen. De LS-student zal nog meer dan zijn peers moeten inzetten op wat in zijn leerweg het verschil maakt om zichtbare vorderingen te maken. Ten slotte zet de coach ook in op de positieve rol van een actief netwerk door de leerling geactiveerd.

LEERRESULTATEN

- Erkennen van de relatie tussen zelfbeeld, competentiegevoel en leerstoornis.
- Kennen van strategiëen om hier gunstig mee om te gaan.
- Onderkennen van de rol van de verschillende betrokkenen.

Els Gadeyne
Katholieke Universiteit Leuven

Leerstoornissen in het M-tijdperk.

Sinds 2014, met de invoering van het M-decreet, kent het onderwijsveld een heuse ommezwaai in hoe er over leerstoornissen gedacht wordt en hoe ze op school gehanteerd worden. Het is voor alle partijen nog zoeken hoe men zich hier tegenover verhoudt, en ook het beleid blijft vooralsnog in beweging. We schetsen de concrete actuele stand van zaken, formuleren kritische bedenkingen en staan stil bij de implicaties voor de buitenschoolse logopedische begeleiding.

LEERRESULTATEN

- Kennis hebben van de actuele bepalingen uit het M-decreet en het Ondersteuningsmodel die leerlingen met leerstoornissen aanbelangen
- Kritisch kijken naar hoe één en ander geïmplementeerd wordt in het onderwijsveld.
- Elementen in handen hebben om de invulling van de buitenschoolse logopedische hulp af te toetsen aan en af te stemmen op de huidige onderwijsvisie.

Margreet Langereis en Anneke Vermeulen
UMC Radboud Nijmegen

Spraakverstaan als noodzakelijke voorwaarde voor taal en cognitie.

Momenteel is het in principe voor alle gradaties van gehoorverlies bij kinderen mogelijk een adequate auditieve input te realiseren. Echter, er is sprake van een grote variabiliteit in de mate waarin kinderen in staat zijn deze hoormogelijkheden in te zetten ten behoeve van hun ontwikkelingsperspectief.
In deze presentatie worden de auditieve mogelijkheden van kinderen met CI of hoortoestel besproken. Vervolgens worden gegevens over het woordbegrip, begrijpend lezen en het verbaal IQ gerelateerd aan het spraakverstaan.
Daarnaast worden onderzoeksresultaten van kinderen met TOS, slechthorende kinderen en dove kinderen met CI op het gebied van morfosyntaxis en werkgeheugen gepresenteerd.
Ten slotte zullen gegevens over fonologie en werkgeheugen bij pre- en postlinguaal dove volwassenen met CI besproken worden.

LEERRESULTATEN

- Inzicht hebben in de hoormogelijkheden van kinderen met CI.
- Kennis hebben van de fonologie en het werkgeheugen bij kinderen met een CI.
- Kennis hebben van de complexe taalmogelijkheden van kinderen met een auditieve beperking.

Stefanie Krijger
Universiteit Gent

Long-term effects of early cochlear implantation: a success story?

In Flanders, an interesting group of early implanted children has currently reached adolescence. The goal of this presentation is to give an overview of some of their long-term outcomes, including their school results and their speech understanding in class. 26 CI students were included in this study. Their school performance was derived from two tests conducted in the last year of elementary school. Their listening difficulties were assessed with a questionnaire (LIFE-R) and a class-like speech in noise test (Sound-C).

Results show that the average school performance of CI students fell within the normal range of NH students for dictation, reading, grammar, aritmetics and measurement. CI students performed worse on knowledge of numbers and geometry, which requires conceptual knowlegde and was highly correlated with their testresults on grammar. CI students also failed on the listening test, which corresponded with their reported listening difficulties in class (LIFE-R) and correlated well with their results on the Sound-C.

Students with CI encounter more listening difficulties than their NH peers and perform worse on mathematical tasks requiring conceptual knowledge. Further research is necessary to disentangle the underlying effects of their language skills and their ability to hear in difficult listening situations.

LEERRESULTATEN

- Correct kunnen inschatten van de schoolse prestaties van kinderen met een CI (m.a.w. zicht hebben op het functioneren van deze populatie).
- Kunnen benoemen van belangrijke variabelen die invloed hebben op het schools functioneren van kinderen met een CI.
- Inzicht hebben in de algemene lange termijn uitkomsten van kinderen met een CI, in Vlaanderen maar ook daarbuiten (o.b.v. overzicht internationale literatuur).
- Kunnen definiëren van knelpunten in de huidige literatuur en van toekomstperspectieven voor verder onderzoek binnen dit domein.

STOTTEREN EN BRODDELEN

Yvonne van Zaalen
Fontys hogeschool Eindhoven

Broddelen kan met succes behandeld worden.

Broddelen is een stoornis in de vloeiendheid van het spreken. Broddelen kent veel overeenkomsten, maar zeker ook verschillen met stotteren. Differentiaal-diagnostische kenmerken worden toegelicht binnen verschillende niveaus van taalcomplexiteit. In deze presentatie zullen ook de aan broddelen ten grondslag liggende neurolinguïstische en motorische processen worden geduid. Daarnaast zal met name worden ingegaan op de cognitieve, emotionele, sociale en gedragsmatige aspecten van het broddelen. Vervolgens zal een succesvol gebleken interventie bij broddelen worden gedemonstreerd.

LEERRESULTATEN

- Bekend zijn met de kernkarakteristieken van broddelen.
- Kunnen interpreteren van de invloed van niveaus van taalcomplexiteit op het broddelen.
- Kunnen opstellen van een handelingsplan voor sprekers met broddelen.
- Inzicht hebben in mogelijkheden en effecten van audiovisuele feedbacktraining.

Kurt Eggers
Thomas More hogeschool Antwerpen, Universiteit Turku

Executieve functies bij kinderen die stotteren.

Executieve functies zijn een set van cognitieve processen verantwoordelijk voor de aansturing en controle van (doelgerichte) gedragingen. De ontwikkeling ervan begint op jonge leeftijd en loopt door tot in de adolescentie. Hierdoor kunnen kinderen zich vlot aanpassen aan hun omgeving en leren ze hun emoties en gedrag te reguleren.
Gedurende de laatste jaren deden we hieromtrent diverse onderzoeken bij kinderen die stotteren aan de hand van neurocognitieve computertaken en ERPs.
De huidige presentatie geeft een overzicht van onze belangrijkste onderzoeksbevindingen, specifiek op gebied van aandacht, responscontrole en auditieve verwerking. We bespreken daarenboven de klinische relevantie van de bevindingen (vb. frustratietolerantietraining, ouder-kind interactie) en linken ze aan reeds bestaande therapeutische benaderingen.

LEERRESULTATEN

- Inzicht verwerven in de rol van executieve functies bij ontwikkelingsstotteren.
- Inzicht verwerven in de therapeutische implicaties voor de behandeling van ontwikkelingsstotteren.
- Kunnen interpreteren van de resultaten in het kader van bestaande therapeutische benaderingen.

Ingeborg Simpelaere
VIVES hogeschool Brugge, AZ Delta Menen

Meten en operationaliseren van dysfagie-gerelateerde levenskwaliteit: handvatten voor de praktijk.

Gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven of health-related quality of life (HRQoL) of – meer specifiek binnen de context van dysfagie – dysfagie-gerelateerde levenskwaliteit is een multidimensioneel concept (omvat onder meer psychologische, sociale en functionele domeinen), maar is tevens zeer subjectief. Zelfrapportering aan de hand van patient-reported outcome (PRO) measures is een courant gebruikte methode voor het meten van dysfagie-gerelateerde levenskwaliteit en/of functionele gezondheidsstatus. Zelfrapportering onder de vorm van vragenlijsten of interviews is belangrijk omdat het dysfagiepatiënten helpt te communiceren over hun dysfagie alsook over de impact die dysfagie heeft op hun kwaliteit van leven. Daarnaast is deze evaluatiemethode ook belangrijk voor het opstellen van geschikte behandeldoelen en voor het meten van de effectiviteit van dysfagietherapie. In de klinische praktijk is het belangrijk een adequaat PRO-instrument te selecteren, die toelaat net die aspecten te meten die de kwaliteit van leven van de persoon met dysfagie beïnvloeden. Om de juiste HRQoL-informatie te kunnen verwerven, is het tevens belangrijk dat het instrument betrouwbaar en valide is. Tijdens deze sessie komen diverse begrippen m.b.t. dysfagie en kwaliteit van leven aan bod. Daarnaast worden handvatten aangereikt die helpen bij de selectie van geschikte meetinstrumenten.

LEERRESULTATEN

- Kunnen onderscheiden van de begrippen levenskwaliteit, gezondheidsgerelateerde levenskwaliteit en functionele gezondheidsstatus.
- Inzicht verwerven in de wijze waarop dergelijke concepten kunnen worden gemeten.
- Kunnen selecteren van een geschikt meetinstrument.

Sessie 5N (14u30-16u30)

Moderator: Anne-Sophie Beeckman

SLIKSTOORNISSEN

Jan Vanderwegen

Thomas More hogeschool Antwerpen, UMC Sint-Pieter Brussel, International Dysphagia Diet Standardization Initiative

IDDSI: wat moet de logopedist weten?

Aanpassingen aan de viscositeit van vloeistoffen en de textuur van vaste voeding worden bijzonder vaak toegepast bij het management van personen met dysfagie. Het doel hiervan is het slikken zo veilig mogelijk te maken en de gevreesde aspiratiepneumonie of acute verstikking te vermijden, maar tegelijkertijd de levenskwaliteit zo hoog mogelijk te houden. De internationale IDDSI classificatie laat toe om zowel voeding als vloeistoffen met een minimale kost en tijdsinvestering te testen en zo nodig aan te passen. Deze voordracht laat u toe deze methode in uw klinische praktijk te integreren.

LEERRESULTATEN

- Begrijpen hoe textuur en viscositeit van voeding te onderzoeken in kader van dysfagie.
- Begrijpen hoe textuur en viscositeit van voeding aan te passen in kader van dysfagie.
- Handelen op basis van evidientie.

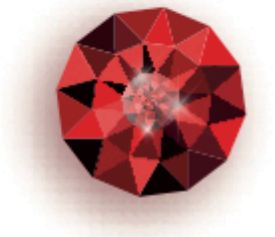

Charlotte Schellen
Groepspraktijk Logo+ Antwerpen

Dysfagietherapie in een zelfstandige praktijk: hindernissen en oplossingen.

Een groot aantal logopedisten werkt op zelfstandige basis. Sinds enkele jaren beginnen meer logopedisten zich te specialiseren binnen het domein van dysfagie. Voor de ambulante patiënten is het een goede zaak dat zij zich hiervoor niet naar een ziekenhuis hoeven te verplaatsen, maar terecht kunnen bij een logopedist in hun buurt of zelfs aan huis therapie kunnen krijgen. In een praktijk beschik je echter niet over alle middelen. Toch zijn er ook heel wat voordelen aan verbonden. Binnen deze presentatie bekijken we mogelijke hindernissen, maar worden ook oplossingen aangereikt om zo optimaal mogelijk te werken met deze populatie.

LEERRESULTATEN

- Inzicht krijgen in mogelijke valkuilen binnen de dysfagietherapie in de zelfstandige praktijk.
- Inzicht krijgen in de voordelen van dysfagietherapie in de zelfstandige praktijk.
- Kennis maken met tools om aan de slag te gaan met dysfagie in de zelfstandige praktijk.

Anne-Sophie Beeckman
Arteveldehogeschool Gent, AZ Maria Middelares Gent

Presbyfagie of oudere slik: wat is er nu anders dan bij de 'jongere' slik?

Het menselijk lichaam verandert met ouder worden. Ook het slikproces ontsnapt hier niet aan. Waarin verschilt de oudere slikactiviteit (of presbyfagie) met de 'jongere' slikactiviteit? Wanneer is het geen presbyfagie, maar dysfagie? Kunnen en moeten we iets doen aan dit slikken?

LEERRESULTATEN

- Inzicht verwerven in fysiologische en anatomische veranderingen bij presbyfagie.
- Inzicht verwerven in 'functionele reserve': wat is het en waarom is het belangrijk bij slikken?
- Inzicht verwerven in verschillen tussen presbyfagie en dysfagie.
- Weten wat te kunnen/moeten doen in kader van Eerste Hulp Bij Presbyfagie.

LOGOPEDISCHE AANGELEGENHEDEN BIJ VERSTANDELIJKE BEPERKINGEN

VVL

Sofie Uyttersprot
De Horizon Aalst

Lees je honger … leren lezen van kinderen met een verstandelijke beperking.

Hoe kunnen kinderen met een verstandelijke beperking op een aangename en aan hun gerelateerde leefwereld sneller en gemotiveerder tot lezen komen? Tijdens deze presentatie wordt dit toegelicht aan de hand van het functionele leesprogramma 'Lees je honger'. Het komt tegemoet aan de vraag van leerkrachten om het leesonderwijs op een speelse manier te introduceren zodat je gemotiveerde leerlingen krijgt. Het programma kwam tot stand na een proces van toetsen en afwegen en jarenlange praktijkervaring.

LEERRESULTATEN

- Kennis maken met het programma 'Lees je honger'.
- Kennis maken met eigenschappen van dit programma (werkbaarheid en leervriendelijkheid).
- Weten dat dit programma nog evoluerend is.

Sessie 6N (14u30-16u30)

Moderator: Chris De Bal

LOGOPEDISCHE AANGELEGENHEDEN BIJ VERSTANDELIJKE BEPERKINGEN

Sara Nijs
Katholieke Universiteit Leuven, Tilburg University

Communicatie en interactie bij personen met ernstige meervoudige beperkingen.

Personen met ernstige meervoudige beperkingen (EMB) hebben ernstige beperkingen op cognitief, motorisch, communicatief en sensorisch vlak. Deze ernstige en meervoudige beperkingen zorgen ervoor dat communicatie met anderen vaak moeilijk verloopt. In het eerste deel zal ingegaan worden op het niveau van communicatie. Er wordt voornamelijk stilgestaan bij het pre- en protosymbolisch niveau van communiceren. Vervolgens wordt bekeken hoe dit communicatief niveau in beeld gebracht zal worden. Hierbij zal de communicatiematrix aan bod komen. Dit is een beoordelingsinstrument dat werd ontwikkeld om gezinnen en professionals gemakkelijk inzicht te laten krijgen in de communicatie-status van personen die functioneren in de vroege stadia van communicatie. In het laatste deel wordt ingegaan op de ondersteuning van de communicatie van personen met EMB. Het communicatiepaspoort, een document met persoonlijke gegevens rond communicatie, voorkeuren, … van de persoon zal aan bod komen en er wordt ingegaan op hoe onderlinge interacties tussen personen met EMB bevorderd kunnen worden.

LEERRESULTATEN

- Inzicht verkrijgen in het niveau van communiceren van personen met EMB.
- Kennismaken met de communicatiematrix om zo de communicatiestatus van personen met EMB in beeld te brengen.
- Kennismaken met enkele tools om de communicatie van personen met EMB te ondersteunen.

STEMSTOORNISSEN ... COMBINING THE BEST FROM SCIENCE AND CLINICAL PRACTICE IN VOICE CARE

Gwen Van Nuffelen
Universitair Ziekenhuis Antwerpen, Universiteit Antwerpen, Universiteit Gent

Pediatrische stemrevalidatie onder de loep.

Vlaanderen telt naar schatting 30000 kinderen met stemproblemen. De etiologie is divers, maar uit onderzoek blijkt dat het in ongeveer 80% van de gevallen gaat om noduli of muscle tension dysphonia. Tijdens deze sessie nemen we pediatrische stemtherapie kritisch onder de loep en trachten we een antwoord te bieden op de vraag of en hoe we onze jonge patiëntjes kunnen behandelen en welke criteria we daarbij in acht dienen te nemen. Zodoende trachten we een denkkader te creëren voor hoog-kwalitatieve zorg bij deze populatie.

LEERRESULTATEN

- Inzicht verwerven in het spontane herstelpatroon bij noduli en MTD.
- Herkennen van het primair criterium voor het opstarten van stemtherapie.
- Kennis opdoen over aangetoonde effecten van stemtherapie bij kinderen.
- Inzicht verwerven in verschillende vormen van motivatie.

STEMSTOORNISSEN … COMBINING THE BEST FROM SCIENCE AND CLINICAL PRACTICE IN VOICE CARE

Youri Maryn
GZA Sint-Augustinus Antwerpen, Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen, Hogeschool Gent, Phonanium Lokeren

Even serieus … wat leveren objectieve metingen van de stem op?

"Scientists and clinicians use measurement as a way of understanding, evaluating, and differentiating characteristics of people and objects. Measurement provides a mechanism for achieving a degree of precision in this understanding, so that we can describe physical or behavioral characteristics according to their quantity, degree, capacity, or quality …" (Portney & Watkins, 2000, p. 49). Meten is dus weten! In het klinisch onderzoek van de stem zijn er diverse aspecten die men wil/kan meten: (a) invloeden op stemplooitrilling, (b) stemplooitrilling zelf, en (c) output van stemplooitrilling. Bovendien kan elk aspect via verschillende metingen benaderd worden, en kunnen het zowel objectieve als subjectieve metingen betreffen. De volgende vragen dienen zich echter aan. Hoe nodig zijn (objectieve) metingen? Hoe groot is het risico om via deze metingen fouten te maken? Kunnen deze metingen de diagnose (en dus ook de behandeling) beïnvloeden? Hoe zit het met de kosteneffectiviteit van (het gebruik van) deze metingen? Tijdens deze voordracht grijpen we terug naar de methodologische eigenschappen van onderzoeksinstrumenten en zoomen we in op enkele metingen binnen akoestiek, aërodynamiek en laryngale beeldvorming. We laten ons hierbij leiden door wetenschappelijke bevindingen enerzijds en onze ervaringen anderzijds.

LEERRESULTATEN

- Correct inschatten van de methodologische waarde van bepaalde metingen in het klinisch stemonderzoek.
- Herkennen van de klinische inzetbaarheid of vermijdbaarheid van deze metingen.
- Erkennen van de valkuilen van het gebruik van deze metingen.
- Erkennen van de troeven van het gebruik van deze metingen.

NEUROGENE COMMUNICATIESTOORNISSEN: COMPLEXE ZORGVRAGEN EN PRAKTISCHE IMPLEMENTATIES

Ineke van der Meulen
Rijndam Revalidatie Rotterdam

Diagnostiek en therapie bij kinderafasie.

Net als bij volwassenen kan een niet-aangeboren hersenbeschadiging bij kinderen leiden tot afasie. Voor de afasiebehandeling van volwassenen komt steeds meer evidentie. Over verloop, prognose en behandeling van kinderen met afasie is echter heel weinig bekend. Afasie op de kinderleeftijd is zeldzaam en de patiëntengroep is heterogener qua etiologie en pre-morbide taalontwikkeling. Dit maakt de klinische praktijk complex.

Lang is gedacht dat afasie bij kinderen altijd niet-vloeiend is met een goed taalbegrip en dat het herstel onveranderlijk goed is. Meer recent is vastgesteld dat alle typen afasie kunnen voorkomen en dat het herstel lang niet altijd volledig is. Bovendien blijken veel kinderen, ondanks een aanvankelijk goed herstel, later toch taalproblemen te ervaren op school, wanneer steeds hogere eisen worden gesteld aan het taalvermogen.

Sinds 2005 heeft Rijndam een kinderafasieteam, gespecialiseerd in de diagnostiek en de behandeling van kinderen met afasie. In deze presentatie worden de ervaringen met de diagnostiek besproken. Aan de hand casussen wordt geschetst, welke problemen er spelen op het gebied van diagnostiek en behandeling.

LEERRESULTATEN

- Notie hebben van de complexiteit van diagnostiek en behandeling van kinderafasie.
- Weten hoe te handelen (wat zelf doen, wanneer en waarheen verwijzen) wanneer men zelf een kind met afasie in behandeling krijgt.
- Opdoen van ideeën voor de behandeling van kinderafasie.

NEUROGENE COMMUNICATIESTOORNISSEN: COMPLEXE ZORGVRAGEN EN PRAKTISCHE IMPLEMENTATIES

Frank Paemeleire
Arteveldehogeschool Gent, AZ Maria Middelares Gent

GLOBAMIX: dynamisch assessment bij personen met ernstige afasie.

In deze presentatie bespreken we de beperkingen van het traditionele assessment bij personen met ernstige afasie. Vervolgens lichten we de resultaten van ons proefproject met de Nederlandse vertaling en aanpassing van de Boston Assessment of Severe Aphasia (BASA) (Moerkerke, Paemeleire & Robert, 2017) toe. Deze vormden de basis voor een project over dynamisch assessment bij deze doelgroep. Via dynamisch assessment kunnen we de restmogelijkheden van personen met ernstige afasie exploreren. Deze informatie geeft ons kapstokken voor de inhoud van de behandeling en/of begeleiding. In deze presentatie illustreren we drie uitgewerkte methodieken uit het te verschijnen werkboek GLOBAMIX (Paemeleire & Moerkerke): (1) evalueren van het gebruik van een communicatiehulpmiddel, (2) onderzoeken van de mogelijkheden voor communicatief tekenen en (3) verkennen van de presemantische vaardigheden.

LEERRESULTATEN

- Kennen van de beperkingen van traditioneel assessment bij personen met ernstige afasie.
- Kennen van een aantal tools en aanpassingen die gebruikt kunnen worden om het assessment aan te passen aan deze doelgroep.
- Kennen van basisprincipes van dynamisch assessment (afname, scoring en interpretatie).
- Kennen van concrete toepassingen van dynamisch assessment bij deze doelgroep.

POSTERS ABSTRACTS

VVL

POSTER 1

Annelies Aerts
Arteveldehogeschool Gent, AZ Sint-Lucas Gent
Ruth Vanderswalmen
Arteveldehogeschool Gent
Frank Paemeleire
Arteveldehogeschool Gent, AZ Maria Middelares Gent

Integratie van evidence-based handelen in de professionele bacheloropleiding logopedie en audiologie van de Arteveldehogeschool.

Spek, Wieringa-de Waard, Lucas en van Dijk (2013) beschreven in hun onderzoek dat niet alleen kennis en vaardigheden met betrekking tot evidence-based handelen (EBH) van belang zijn voor het latere professioneel handelen, maar evenzeer het geloof en vertrouwen van de zorgverlener in het zelf kunnen toepassen van EBH-principes tijdens het klinisch redeneerproces. Geruggesteund door deze bevindingen werd in het academiejaar 2015-2016 de leerlijn EBH geïntroduceerd in de Professionele Bacheloropleiding Logopedie en Audiologie van de Arteveldehogeschool.

De leerlijn EBH wordt via blended en digital learning aangebracht doorheen de 3 verschillende opleidingsjaren. Hierbij worden 3 verschillende Weebly websites als leidraad gebruikt, zijnde:

- http://evidence-basedhandelen.weebly.com/ – basisprincipes van EBH (bijvoorbeeld definiëring, citeren en refereren, …);
- http://evidence-basedhandelentoepassingen.weebly.com/ – verdieping in EBH (bijvoorbeeld beoordelen artikel, evalueren richtlijnen, …);
- http://evidence-basedlogopedie.weebly.com/# – algemene logopedische en interventiedomeinspecifieke informatie over tijdschriften, zoektermen en wetenschappelijke evidentie.

De volledige content op de websites is vrij te consulteren en heeft, naast een onderwijskundig doel, ook de intentie EBH dichter bij de klinische praktijk te brengen. Deelnemers van het congres zullen aan de hand van 3 verschillende QR-codes de EBH-websites rechtstreeks kunnen bezoeken en hands-on ontdekken op welke manier EBH hun klinisch handelen en redeneren kan versterken.

POSTER 2

Celine Bernaerdt
VIVES hogeschool Brugge
Amber Berghs
VIVES hogeschool Brugge
Kimberley Mouvet
Universiteit Gent

Communicatie in bimodaal bilinguale gezinnen met horende kinderen en dove en/of slechthorende ouders.

Achtergrond Kinderen die opgevoed worden door dove en/of slechthorende ouders groeien anders op dan in gezinnen met horende ouders. De verschillen liggen voornamelijk in de communicatie, aangezien heel wat dove en/of slechthorende ouders communiceren in Vlaamse Gebarentaal. Deze 'Children of Deaf Adults' (CODA's) worden hierdoor bimodaal bilinguaal opgevoed. In deze studie werd nagegaan of deze kinderen spontaan ingrijpen om ervoor te zorgen dat de communicatie vlot verloopt en hoe ze dit doen. Is er m.a.w. in Vlaamse bimodaal bilinguale gezinnen met horende kinderen en dove en/of slechthorende ouders een gemeenschappelijke verplichting om communicatie-barrières te vermijden? ***Methode*** Enerzijds werd er een online enquête uitgevoerd bij een niet-aselecte gelegenheidssteekproef (n=31), die statistisch geanalyseerd werd m.b.h.v. IBM SPSS Statistics 20. Anderzijds werden deze gegevens verder kwalitatief geanalyseerd middels focusgesprekken (n=5). ***Resultaten*** Tijdens het onderzoek kon worden vastgesteld dat 94% van de CODA's, die de vragenlijst hebben ingevuld, vindt dat zij spontaan inspanning leveren om communicatie-barrières te vermijden. In de focusgesprekken gaven alle deelnemers aan dat ze dit spontaan doen. Daarnaast blijkt dat alle inspanningen, die volgens de CODA's geleverd worden, betrekking hebben tot de gesproken taal. Tevens wordt vastgesteld dat zowel de ouders (71%) als de CODA's (74%) voornamelijk tegelijk in het Nederlands en VGT communiceren. Ze opteren dus hoofdzakelijk voor het mengen van beide talen, namelijk code-blending. Hierbij blijkt uit de focusgesprekken dat meestal de grammatica van de gebarentaal (60%) wordt gevolgd. ***Conclusie*** Horende kinderen uit bimodaal bilinguale gezinnen met dove en/of slechthorende ouders leveren spontaan inspanning om communicatie-barrières te verhinderen. Hierbij passen de CODA's zich voornamelijk aan op vlak van de gesproken taal. Indien beide talen door elkaar gebruikt worden, volgt een kleine meerderheid de structuur en grammatica van de gebarentaal.

POSTER 3

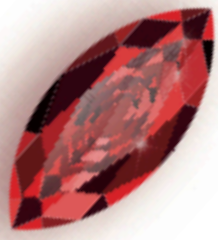

Kim Bettens
Universiteit Gent
Karen De Keyser
Universiteit Gent
Kristiane Van Lierde
Universiteit Gent, University of Pretoria

De attitudes van leeftijdsgenoten ten opzicht van de spraak van kinderen met schisis: een samenspel van auditieve en visuele aspecten?

Achtergrond Kinderen met schisis ervaren vaak psychosociale problemen. Onderzoek toonde aan dat de attitudes van leeftijdsgenoten ten opzichte van deze kinderen gerelateerd zijn aan de mate van spraakverstaanbaarheid waarbij tot nu toe gefocust werd op de analyse van auditieve spraakstalen. Huidige studie includeerde ook audiovisuele spraakstalen om de attitudes van leeftijdsgenoten ten opzichte van de spraak van kinderen met palatoschisis te onderzoeken. ***Methode*** Zestig normaal ontwikkelende kinderen (7 – 12 jaar, 29 jongens, 31 meisjes) beoordeelden foto's, auditieve en audiovisuele spraakstalen van acht schisispatiënten en drie controlepersonen aan de hand van drie attitudecomponenten. Per spreker werd een spraakverstaanbaarheidspercentage berekend. Vervolgens werd een correlatie berekend tussen de attitudecomponenten en het spraakverstaanbaarheidspercentage. ***Resultaten*** Er werd een significant positieve correlatie gevonden tussen het spraakverstaanbaarheidspercentage en de attitudecomponenten: wanneer het kind beter verstaan werd, werden meer positieve attitudes gemeten. De correlatie was het sterkst voor de audiovisuele spraakstalen en ontbrak voor de foto's. ***Conclusie*** De attitudes van leeftijdsgenoten ten opzichte van kinderen met schisis worden mee bepaald door de mate van spraakverstaanbaarheid bij deze kinderen waarbij de combinatie van auditieve en visuele informatie een grote rol speelt. Dit resultaat benadrukt de nood aan sensibilisering rond schisis. Verder onderzoek zou het effect van deze sensibiliseringscampagnes op de attitudes van kinderen kunnen nagaan.

POSTER 4

Katrien Cornelis
CP referentiecentrum, UZ Gent
In samenwerking met logopedisten
MFC Sint-Lodewijk Wetteren

Speech Therapy to the Next Level: een pilootstudie bij kinderen en jongeren met cerebrale parese waarbij effect wordt gemeten op vlak van adem-stemcoördinatie, maximale fonatietijd en lipkracht na intensieve training met de GroovTube.

Achtergrond De GroovTube wordt gebruikt voor respiratoire spiertraining bij kinderen en adolescenten met chronisch longlijden en neuromusculaire aandoeningen. Hierbij wordt er voornamelijk aandacht besteed aan het trainen van de ademhaling, stemgeving en mondmotoriek. Dit wordt gevisualiseerd en geregistreerd met de iPad. We weten dat het trainen met de GroovTube een effect heeft bij mensen met neuromusculaire aandoeningen. Met deze pilootstudie willen we nagaan of dit ook een positief effect heeft bij kinderen en jongeren met cerebrale parese op vlak van coördinatie, bewustwording, kracht en duur van de in- en uitademing en de stemgeving. ***Methode*** De proefpersoon wordt gedurende 10 weken 2x per week getraind met de GroovTube en er wordt voor en na de trainingsperiode gemeten of er een positief effect bestaat op onder andere coördinatie, kracht en maximale fonatietijd. ***Resultaten en besluiten*** Daar deze studie loopt van oktober tot januari 2019 kunnen we pas nadien de resultaten doorgeven. Deze resultaten en bevindingen zullen volledig verwerkt zijn en doorgegeven worden op het congres.

VVL

POSTER 5

Marjan Cosyns
Universiteit Gent
Lore Plantefève-Castryck
Universiteit Gent
Elia Vermeulen
Universiteit Gent
John Van Borsel
Universiteit Gent

Long-term effect of speech therapy in transgender women.

Background For transgender women (MtF), speech therapy is the treatment of choice to feminize the voice. However, research on therapy outcomes is rather scarce. This study aimed to examine the effect of speech therapy in MtF at least one year post-therapy. ***Methods*** 21 MtF were recruited from the UZ Gent database. They finished their speech therapy between 2 and 30 years ago (mean=6, SD=3.8) and none underwent pitch-raising-surgery. Voice assessment comprised perceptual, aerodynamic, acoustic, phonetography, and self-rating measures. Findings were compared to measurements conducted pre-therapy and immediately post-therapy. Additionally, 20 lay men and women rated the participants' femininity on a VAS. ***Results*** A repeated measures ANOVA followed by post hoc tests revealed that current and post-therapy measurements were significantly higher than pre-therapy measurements. There was no significant difference between current and post-therapy measurements. Mean speaking F0 was 157 Hz (range: 135-207, SD=15.6) and differed significantly from normative values for biological men and women. This in-between-position was confirmed during the listener experiment which resulted in a mean score of 48.8. Further, it seemed that duration of discharge had a significant positive impact on mean F0. ***Conclusion*** Speech therapy has a positive effect on the voice of MtF and this effect can be maintained over time.

POSTER 6

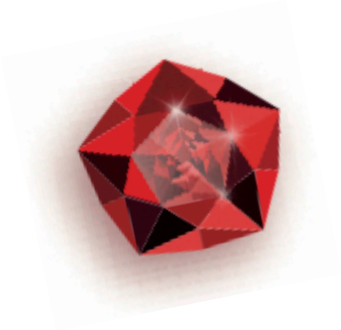

Stephanie De Blende
VIVES hogeschool Brugge
Bieke Maene
VIVES hogeschool Brugge
Joris Vanopstal
SKO werkgroep SIG
Jan Deklerck
VIVES hogeschool Brugge
Tine Patteeuw
VIVES hogeschool Brugge, SKOwerkgroep SIG

Ontwerp en evaluatie van testmodule inconsistentie in het kader van het SpraakKlankOnderzoek (SKO).

Achtergrond Het opzet van het onderzoek kaderde binnen het project SpraakKlankOnderzoek. De focus lag op het verder ontwerpen en evalueren van de testmodule inconsistentie. ***Methode*** Gebaseerd op recente inzichten (Dodd et al., 2011) en vooronderzoek van D'hoore (2016) kan gesteld worden dat men inconsistentie kan opsporen door middel van een module met tien meerlettergrepige doelwoorden die vijfmaal herhaald worden, in ritme of snel. De twee testwijzen verschillen onderling in de wijze waarop de doelwoorden herhaald worden door het kind. Deze testmodule inconsistentie werd afgenomen bij 287 kinderen tussen 4;0 en 7;11 jaar. De kinderen werden onderverdeeld in drie leeftijdscategorieën. De twee testvarianten werden met elkaar vergeleken. ***Resultaten*** Uit statistische analyse blijkt dat de tien meerlettergrepige doelwoorden van de testmodule inconsistentie met elkaar gerelateerd zijn. Via de gepaarde t-test kon aangetoond worden dat enkel bij de jongste leeftijdscategorie een significant verschil is tussen de testwijze 'ritme' en de testwijze 'snel' (diadochokinese). Daarnaast bleek dat kinderen minder woorden inconsistent produceren naarmate ze ouder worden en dat niet alle doelwoorden in dezelfde mate inconsistent geproduceerd werden. ***Besluit*** De testmodule inconsistentie is bruikbaar om inconsistentie op te sporen. Verder onderzoek is nodig om de module te optimaliseren en te valideren.

POSTER 7

Elien De Cock
Universitair Ziekenhuis Gent
Kristine Oostra
Universitair Ziekenhuis Gent
Katja Batens
Universitair Ziekenhuis Gent
Miet De Letter
Universiteit Gent
Veerle De Herdt
Universitair Ziekenhuis Gent

The effect of a tablet-based aphasia therapy in the chronic phase after stroke: a study protocol.

Background Aphasia after stroke can majorly impact a persons' quality of life. As there is evidence that intensive aphasia therapy can lead to language recovery, tablet-based aphasia therapies as an add-on to face-to-face therapy might further facilitate language rehabilitation. ***Aim*** This study will investigate the effect of intensive tablet-based aphasia therapy as an add-on to conventional face-to-face aphasia therapy compared to conventional therapy alone in patients with aphasia following stroke. ***Methods*** A randomized, parallel group, sham-controlled, single-blinded clinical trial will be performed. 36 right-handed patients with aphasia following a first left hemispheric stroke in the chronic phase (> 6 months) will be randomly allocated into one of three groups. All groups will receive 3 hours of face-to-face aphasia therapy per week during 3 weeks. In addition, one group will practice 5 hours per week with a language app 'STAPP' (= active condition), whereas the other groups will receive aphasia therapy in combination with recreational tablet use or aphasia therapy alone (= sham conditions). Outcome will be measured by specific linguistic tests, event-related potentials, functional communication and quality of life at baseline, immediately after intervention, and at 3 months follow-up. ***Trial registration*** Clinicaltrials.gov: NCT03622411, registered since 08/06/2018.

POSTER 8

Kurt Eggers
Thomas More hogeschool Antwerpen, Universiteit Turku
Sabine Van Eerdenbrugh
Thomas More hogeschool Antwerpen
met dank aan Lieske Dutron en Imke Peeters
studenten Thomas More hogeschool Antwerpen

Vorm en inhoud van stottertherapie in Vlaanderen en Wallonië.

Achtergrond De afgelopen decennia is de kennis over het ontstaan van stotteren en de effectiviteit van stotterbehandelingen enorm toegenomen. Met dit onderzoek willen wij zicht krijgen of deze veranderingen zich vertalen binnen de dagelijkse stotterpraktijk in België. ***Bedoeling*** Dit onderzoek poogt in kaart te brengen hoe stottertherapeuten kinderen en (jong)volwassenen die stotteren behandelen in Vlaanderen en Wallonië. ***Methode*** Een uitgebreide vragenlijst werd ingevuld door 58 Vlaamse en 22 Waalse stottertherapeuten. Procedures/ technieken die inwerken op de cognitieve-emotionele impact van het stotteren, (spreek)gedrag, communicatieve vaardigheden en andere werden bevraagd alsook het gebruik van specifieke behandelprogramma's. ***Resultaten*** Vlaamse logopedisten hanteren in vergelijking met Waalse logopedisten significant meer technieken die inwerken op de cognitief-emotionele impact van het stotteren ($p < .01$) en specifieke programma's ($p < .05$). Waalse logopedisten werken meer op (spreek)gedrag en minder op communicatieve vaardigheden, hoewel dit verschil niet significant is. Bij de drie meest frequent gebruikte behandelprogramma's in zowel Vlaanderen als Wallonië horen de cognitieve gedragstherapie en de Demands-Capacities model-gebaseerde aanpak; In Vlaanderen ook de Palin Parent-Child Interaction therapie, in Wallonië het Lidcombe programma. ***Discussie*** Vlaamse en Waalse stottertherapeuten passen voor een groot deel gelijkaardige technieken toe, maar zijn toch ook verschillend naar de soort technieken ze vooral toepassen.

POSTER 9

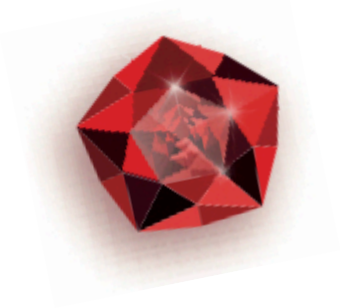

Marjolein Noé
Thomas More hogeschool Antwerpen
Joke Simons
Thomas More hogeschool Antwerpen
Heleen Leysen
Thomas More hogeschool Antwerpen
Eline Van Kerckhove
Thomas More hogeschool Antwerpen

Valpreventie voor risicolezers. Opzetten van een sensibiliseringscampagne en signaleringslijst.

Achtergrond Vlaamse kleuterleraren hebben nood aan meer informatie om kleuters met een risico op leesproblemen goed te kunnen identificeren en opvangen. Dit bleek uit een recent vragenlijstonderzoek (Doumen, 2017). Verdere analyses toonden een positief verband aan tussen kennis over en de attitude ten aanzien van deze risicolezers (Hartman, 2018). Met het project 'Valpreventie voor risicolezers' willen we inzetten op het sensibiliseren en informeren van leraren, logopedisten, ouders en leesbevorderaars, zodat ze een betere begeleiding en samenwerking kunnen opzetten voor de risicolezer. Hoe dient zo'n campagne eruit te zien en welke signaalfactoren dienen centraal te staan? ***Methode*** Via een focusgroep bevroegen we 13 deelnemers over ideeën en aandachtspunten voor een sensibiliseringscampagne. We stelden een werklijst op van factoren die in de praktijk vaak vermeld worden als risicosignalen. In een dertigtal bronnen over risicolezers en preventie toetsten we deze factoren af. Op basis daarvan namen we 10 factoren uit de werklijst aan als signaalfactoren. ***Resultaten*** Deze 10 signaalfactoren werden verwerkt in een voorlopige campagneposter en signaleringslijst die vervolgens werden voorgelegd aan een tweede focusgroep van 8 experten en 33 laatstejaarsstudenten Bachelor Kleuteronderwijs. ***Discussie*** De signaleringslijst is op punt gesteld. De bevestigde signaalfactoren vormen verder de rode draad binnen de sensibiliseringscampagne. Per factor worden op een website verdere informatie en concrete tips voorzien.

POSTER 10

Ellen Rombouts
Katholieke Universiteit Leuven
Babette Maessen
Katholieke Universiteit Leuven
Bea Maes
Katholieke Universiteit Leuven
Inge Zink
Katholieke Universiteit Leuven

De uitbeeldingswaarde van SMOG-gebaren tegenover gebaren uit de Vlaamse Gebarentaal.

Achtergrond Bij een Key Word Signing (KWS) strategie wordt de spraak van een individu ondersteund door gebaren van een gebarentaal of van een specifiek KWS-lexicon. In deze studie werd onderzocht of de gebaren van het Vlaamse KWS-lexicon SMOG een hogere uitbeeldingswaarde hebben dan hun tegenhangers uit de Vlaamse Gebarentaal (VGT). Een hogere uitbeeldingswaarde van een gebaar wijst op een sterkere visuele gelijkenis tussen een gebaar en de betekenis. ***Methode*** De uitbeeldingswaarde van SMOG- en VGT-gebaren werd beoordeeld door 419 deelnemers zonder voorgaande gebarenkennis. In het ene luik van de tweeledige studie raadden deze deelnemers de betekenis van de gebaren en in het andere luik beoordeelden ze op een schaal de sterkte van de relatie tussen een gebaar en zijn betekenis. Met een Mann Whitney U test en een Wilcoxon rangtekentoest werden deze data vergeleken tussen SMOG en VGT. ***Resultaten*** De resultaten toonden aan dat SMOG meer gebaren bevat met een hoge uitbeeldingswaarde dan de VGT en ook dat het gebarenlexicon als geheel een hogere uitbeeldingswaarde heeft. ***Discussie*** De hogere uitbeeldingswaarde van SMOG toont aan dat SMOG-gebaren geschikter zijn dan VGT-gebaren voor sommige personen met een verstandelijke beperking. Daartegenover staat echter het grotere lexicon en de hogere beschikbaarheid van VGT-gebaren.

POSTER 11

Klara Schevenels
Katholieke Universiteit Leuven
Inge Zink
Katholieke Universiteit Leuven
Bert De Smedt
Katholieke Universiteit Leuven
Maaike Vandermosten
Katholieke Universiteit Leuven

Verbeteren van de voorspelling van taalherstel na een beroerte door de inclusie van risico- en beschermende neurocognitieve factoren.

Achtergrond Afasie heeft een dramatische impact op communicatie en bijgevolg ook op welbevinden, dagelijks functioneren, sociale participatie en maatschappelijke integratie. Weten of taalherstel zal optreden en in welke mate is zeer belangrijk voor de afasiepatiënt en zijn omgeving om toekomstplannen te kunnen maken, maar ook voor de therapeut om het herstelpotentieel te maximaliseren. Tot nu toe worden predicties van het taalherstel vooral gebaseerd op het taalvermogen vlak na de beroerte en de grootte en locatie van het hersenletsel. Deze elementen verklaren individuele verschillen in taalherstel echter niet voldoende. ***Werkwijze*** Om de predictie van het taalherstel te verbeteren zijn we in nauwe samenwerking met het UZ Leuven een longitudinale studie gestart waarbij we personen met afasie na een beroerte gedurende één jaar opvolgen. Bovenop de traditionele predictoren van taalherstel, verkennen we de relatie tussen het impliciete leerpotentieel en het taalherstel. Daarnaast onderzoeken we de predictieve rol van intacte hersenstructuren belangrijk voor taal en leren en de connecties daartussen, aan de hand van geavanceerde MRI-technieken. ***Besluit*** Met de kennis die we op deze manier vergaren, hopen we in een vroege fase na de beroerte een duidelijkere prognose te kunnen geven van het taalherstel en zo het welbevinden van patiënten met afasie en hun omgeving te verbeteren.

POSTER 12

Jara Stalpaert
Universiteit Gent
Elissa-Marie Cocquyt
Universiteit Gent
Lieselot Segers
Universiteit Gent
Tim Van Langenhove
Universitair Ziekenhuis Gent
Marijke Miatton
Universitair Ziekenhuis Gent
Pieter van Mierlo
Universiteit Gent
Miet De Letter
Universiteit Gent

Klinisch logopedische en elektrofysiologische markers van primair progressieve afasie: een systematische review.

Achtergrond Primair Progressieve Afasie (PPA) is een neurodegeneratieve aandoening die gepaard gaat met een progressieve achteruitgang van taal- en/of spraakfuncties. Een accurate diagnosestelling binnen het breed spectrum van PPA-fenotypes blijft een grote uitdaging. Temeer omdat het tijdig identificeren van PPA de mogelijkheid biedt tot het plannen van vroegtijdige interventies. Deze systematische review heeft als doel om de kenmerkende taal- en spraakmarkers voor een vroegtijdige diagnose van PPA in kaart te brengen. ***Methode*** De methode van een systematische review wordt aangewend om klinische en elektrofysiologische markers van PPA te identificeren. Op klinisch vlak worden de eerste symptomen en de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van het diagnostisch logopedisch bilan geïnventariseerd. Binnen het elektrofysiologisch bilan worden elektro-encefalografie (EEG) en magneto-encefalografie (MEG) geïncludeerd. De kenmerken van de taal geïnduceerde geëvoceerde potentialen worden opgelijst. ***Resultaten en discussie*** De resultaten van deze systematische review zijn momenteel in analyse. Uit de voorlopige resultaten blijkt echter al dat case studies een belangrijke klinische en differentiële waarde hebben. Het aantal geïncludeerde elektrofysiologische studies is zeer schaars.

POSTER 13

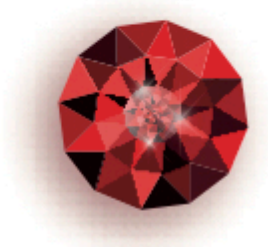

Hilde Tuteleers
Thomas More hogeschool Antwerpen
Sabine Van Eerdenbrugh
Thomas More hogeschool Antwerpen
Lien Schreurs en Aline De Wolf
studenten Thomas More hogeschool Antwerpen

Het profiel van een coördinator en ondersteuner ondersteuningsnetwerk 2017- 2018.

Achtergrond Door de invoering van het M-decreet, en de doorstroom van kinderen met specifieke behoeften naar het reguliere onderwijs, was het noodzakelijk extra ondersteuning te bieden aan de onderwijsinstellingen. Ondersteuningsnetwerken kregen deze opdracht. ***Bedoeling*** In kaart brengen van de structuur, werking en invulling van ondersteuningsnetwerken. ***Methode*** Een vragenlijst werd ingevuld door 145 respondenten uit 22 netwerken waarvan 120 ondersteuners, 15 coördinatoren en 10 die beide functies vervullen. Frequentietabellen geven de resultaten weer. ***Resultaten*** De respondentengroep bestond uit 26 logopedisten (17,93%). Ondersteuners: 52,31% biedt individuele ondersteuning; 20,77% ook klasondersteuning. De meesten (60,77%) voorzien de leerkracht van advies. Coördinatoren: 68% overlegt, 60% coacht en 60% organiseert het zorgloket. De sterke punten aan het ondersteuningsnetwerk zijn de flexibiliteit en de vrijheid die het mogelijk maken op maat te werken naar de noden van de school toe. Verbeterpunten zijn meer middelen (uren, materiaal en bijscholingen) en heldere richtlijnen vanuit de overheid. ***Discussie*** Op basis van de responsgraad in dit onderzoek bestaat het ondersteuningsnetwerk uit één vijfde logopedisten. De vraag die hierbij kan gesteld worden is of logopedisten voldoende beantwoorden aan het profiel en inzetbaarheid van een ondersteuner. Het ondersteuningsnetwerk is echter nog volop in ontwikkeling en heeft nog verdere afstemming nodig.

POSTER 14

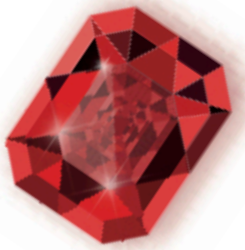

Jana Van den Broeck
Universitair Ziekenhuis Gent
Anke de Beck
Universitair Ziekenhuis Gent
Katja Batens
Universitair Ziekenhuis Gent

Dranken indelen via het IDDSI-raamwerk: de praktische implementatie binnen een zorginstelling.

Achtergrond en doelstelling Het International Dysphagia Diet Standardisation Initiative (IDDSI) tracht wereldwijd een gestandaardiseerde communicatievorm over aangepaste voedingsconsistentie en verdikte dranken te bewerkstelligen. Om dit IDDSI-raamwerk voor dranken te implementeren, moet het IDDSI-niveau van alle aanwezige dranken en vloeibare medische bijvoedingen gekend zijn. ***Werkwijze*** IDDSI-niveaus van alle dranken en vloeibare medische bijvoedingen zijn bepaald aan de hand van de vloeistoftest, vorkdruppeltest en lepelkanteltest. Daarnaast werd bepaald hoeveel maatscheppen indikkingsmiddel noodzakelijk zijn om elk hoger liggend IDDSI-niveau te bereiken. Alle beperkingen en aandachtspunten tijdens de testen werden genoteerd om zo een praktisch implementatieplan te bekomen. ***Resultaten*** De 21 dranken en 10 vloeibare medische bijvoedingen variëren van IDDSI-niveau 0 tot 4. De samenstelling en de smaakvariatie van de drank beïnvloedt het IDDSI-niveau. De noodzakelijke hoeveelheid indikkingsmiddel om een hoger IDDSI-niveau te bereiken, varieert afhankelijk van de chemische eigenschappen van de drank. Daarnaast is het indikken van medische bijvoedingen technisch mogelijk, maar resulteert dit in een kleverige massa. ***Besluit*** De implementatie van het IDDSI-raamwerk in een zorginstelling is tijdintensief. Voor een correcte implementatie moeten alle beschikbare dranken getest worden in de omstandigheden waarin ze geserveerd worden. De hoeveelheid indikkingsmiddel om een bepaald IDDSI-niveau te bereiken, is niet te veralgemenen voor alle dranken.

POSTER 15

Sabine Van Eerdenbrugh
Thomas More hogeschool Antwerpen
Sarah Vanhoutte
Arteveldehogeschool Gent)
Veerle Waelkens
Arteveldehogeschool Gent

Verschillen en gelijkenissen tussen het Lidcombe programma en Mini-KIDS: twee therapieconcepten voor directe therapie bij stotterende kleuters.

Achtergrond Uit recente systematische reviews komt een directe aanpak voor kleuters die stotteren als meest effectief naar voor. Tijdig en efficiënt ingrijpen bij jonge kinderen die stotteren is een deontologische noodzaak want (1) neuroplasticiteit is bij jonge kinderen het grootst, (2) de effectiviteit voor directe stotterbehandelingen voor kleuters is aangetoond in meerdere onafhankelijke onderzoeken, (3) voorspellen welke kinderen zullen blijven stotteren is nog steeds moeilijk en geldt slechts voor een deel van de kinderen, en (4) kinderen die stotteren ondervinden mogelijks levenslange sociale implicaties indien het stotteren niet tijdig wordt aangepakt. Directe stotterbehandelingen beter begrijpen is dus een noodzaak. ***Bedoeling*** Gelijkenissen en verschillen identificeren tussen het Lidcombe Programma en Mini-Kids, twee directe stotterbehandelingen voor kleuters. ***Methode*** We volgden de methodiek van een kwalitatieve studie op basis van bestaande documenten. Brondocumenten zijn behandelingsleidraden. Verschillen en gelijkenissen werden geïdentificeerd op vlak van doelen, het verloop en de opbouw van intake en behandeling, de behandeltechnieken, -procedures en -outcome. ***Resultaten*** Resultaten zijn een vergelijking van de elementen van beide behandelingen. ***Discussie*** Het kennen van gelijkenissen en verschillen tussen het Lidcombe Programma en Mini-Kids draagt bij tot het tijdig initiëren en behandelen van jonge kinderen die stotteren. Efficiënt klinisch redeneren wordt zo mogelijk.